

Къарачай адетле.

**МКОУ «Гимназия №9» г. Черкесска
Учитель : Хубиева Асият Кямаловна**

**Элде турсанг - элни адетин эт.
Элинги унутсанг да, адетин унутма.**

**Халкъынгы адетлерин
билмей,
Сокъур адамча джашама.
Атанг саулукъда,
къолунга алыб
Джауорун, башджарты ашама.**

**Атлы болуб келе эсенг,
тиширыугъа
Кюн ашхы атдан тюшюб бер,
Сенден тамада бар эсе
Излеме юйде, къошда кесинге
тёр.**

**Адамгъа суусаб берсенг,
Айраннга сууну алай кёб
къошма,**

**Не бек ашыкъсанг да
Кесингден уллуну аллы бла
озма.**

Айраннга аталгъан байрам (Праздник айрана)

**Сенден тамада селешген
заманда**

Аны ауузуна чабма.

Ашаргъа олтурсанг а,

Джутланыб уллу къабма.

**Тамададан эркинликсиз
Тепсиден туруб кетме,
Кесиме табды деб,
Адебсизлик этме.**

**Къонакъгъа баргъан
джерингде
Бек кечге къалма.
Тепсиден урлаб алыб.
Хурджунунга джукъ салма.**

**Ортада табакъны
Кесинги аллынга тартма
Этин ашагъан сюегинги
Шорпа табакъгъа атма.**

**Столгъа, тепсиге ашаргъа
Къолларынгы джайыб
олтурма.**

**Кесинги аллынгы уа
Кир «хапчюкден» толтурма.**

**Абдез алгъан адамгъа
Болмаиды суу къуяргъа.
Юй ишлесенг, кийиз бассанг
Унутма маммат джыяргъа.**

**Абдeз сууну болмайды
Адам джyрюген джерге
төгeрге,
Хар муслиман адамгъа
Керекди аны билирге.**

**Джангы юйдегиде
Биринчиге джашчыкъ тууса,
Бешикге бёлеген къууанчха
Къоз бёрк, джау джиб
тагъадыла.**

**Алай болмай кыызчык тууса,
Къурманлыкъ, той этиб.
Бешикге алай саладыла
Джангы туугъан сабийни.**

**Эки-юч айдан чачын джюлюб
аладыла**

**Аны да биринчи кёлегине
чулгъаб.**

**Кюбюрге саладыла
Этлик чач, этлик келёк
дегенлери да ма аладыла.**

**Сабийни чачын чегиб – аллай бир
алтын джарлылагъа чачадыла.**

Бешик

ЭРТДЕ ЗАМАНЛАДА

БУСАГЪАТ ЗАМАН

**Сабий бириничи тиш
чыгъарса,
Нартюх бюртюкледен этедиле
джырна,
Хоншулагъа юлюш ийиб,
Тиш джырна бла сыйла.**

Хоншулагъа тиш джырна

келсе,

Къууаныб, алгъыш этиб

аладыла.

Саутну къуру къайтармай,

Ичине бир затчыкъ саладыла.

Пусть зубки твои
вырастают также
дружно,
как это зерно.

ТИШ ДЖЫРНА

**Сабийни башын джюлюселе,
Хычын этиледи, болады мал
да кесерге,
Тыйыншлыды ол хантладан
Тийредегилеге юлюш этерге.**

**Сабийни чачын 7, 14 неда 21
кюн джюлюрге тыйыншлыды**

Джыл гырджын

- Будай ун (пшеничная мука)
- Нартюх ун (кукурузная мука)
- Суу (вода)
- Ачытхыч (дрожжи)
- Туз (соль)
- Джау (масло)
- Бышлакъ (сыр)
- Эт (мясо)
- Гаккы (яйцо)

Сабийге сайлатадыла

**Ол нени сайласа – ол
усталыкканы(профессия) алады
уллу болса, деб айтылады.**

Юйюнге кьонакъ келсе,
Андан алгъа олтурма, джатма
Ашагъан заманда сёлешме
Джаякъ таууш этиб ашама,
бургунгу тартма.

Келин келген,
къыз чыкъгъан юйде
Уллу къууанч,
къурманлыкъ болады.
Джууукъ, тенг да джыйылады
Джыйында уллу, гитче да
тамадагъа сыйынады.

**Келинни ау джаулугъун
Юйню биринчи туудугъу
алады.**

**Алай болмаса уа
Бир амма алыб, юйге салады.**

**Келинни бетин къайынлары
Ау алгъан кюн кёредиле
Келинчикни джууукълары
Къайынлагъа кёб берне
бередиле.**

**Келин, къайындарындан тил тутса,
Аланы сыйлары кёргенин билдиред,
Келинни тилин ачдыргъан къайын а,
Анга саугъа беред, кийим кийдиред.**

**Келин келген юй
Насыбдан, кѣууанчдан
толады,
Келинчик баш чепкенин
Отоуда биргесине тургъан
кѣызгѣа кѣояды.**

**Келинчикге къайынлары
Кёб саугъала бередице,
Ата, ана джашларын
Болушдан чыкъгъан кюн
кёредиле.**

**Келин, кѡайын ананы атын
айтса**

**Кѡаты «ауруйдула» тишлери,
Атаны атын айтса уа,
Кѡолай болмайды ишлери.**

**Орамгъа чыкъсанг,
Адетдеча, айыбсыз бар.
Кесингден гитче болса да,
Тиширыуну онг джанынга сал.**

**Чанчхы бла ашарыкъ затны
Къашыкъ бла ашама,
Ашаб бошасанг а,
Керексизге джаншаб башлама.**

**Ашаргъа олтурсанг,
Алынга артыкъ ашарыкъъ
тартма.**

**Ашаб башласанг столда
хантдан,
Биринчи болуб джукъ алма.**

КАВКАЗСКИЕ ТИПЫ. Кавказская

**Атагъа, анагъа сыйынгъан
Аланы намысларын,
сыйларын кӧрген,
Тамадагъа туруб орун берген.**

**Ма бу адетледиле ёмюрден
келген.**

Сау болугъуз!